

Reformeringen av försvaret måste gå vidare!

Såväl Riksdag och Regering som Försvarsmakten står inför mycket svåra vägval i det kommande försvarsbeslutet. Utvecklingen av Försvarsmakten är till syvende och sist en fråga för det svenska folket och på ett antal punkter krävs tydliga politiska ställningstaganden.

Jag vill här ge min syn på de svåra frågor vi har att ta ställning till.

Ominriktningen av Försvarsmakten från ett traditionellt invasionsförsvar till ett flexibelt insatsförsvar måste fortsätta. Förändringsarbetet går trögt. Samtidigt ökar omvärldsförändringarna i såväl omfång som takt.

Det europeiska säkerhets- och försvarssamarbetet har under de senaste åren tagit viktiga steg framåt. Den gemensamma europeiska säkerhetsstrategin som fastställdes vid EU-toppmötet i december förra året representerar därvidlag helt klart en milstolpe. För första gången har samtliga EU-länder ställt sig bakom en samlad bedömning av säkerhetspolitiska hot och en strategi för att möta dessa.

Idag bygger vi vår fred och frihet genom ett aktivt deltagande i det europeiska säkerhetssamarbetet. Insikterna om innebörden av detta är dock ännu begränsade både inom Försvarsmakten och i det svenska samhället som helhet. Traditionella, nationellt fokuserade hotföreställningar utgör en djupt rotad del av våra tankemönster och attityder. De bredare europeiska perspektiven måste i den fortsatta utvecklingen av Försvarsmakten ges ett långt tydligare genomslag än hittills.

Det finns en tydlig politisk vilja att öka omfattningen av de svenska bidragen till internationella insatser. Det är en vilja som utgår från omvärldssituationens krav liksom från de erfarenheter som vuxit fram, inte minst under det senaste decenniets krig och instabilitet på Balkan.

De europeiska ambitionerna sträcker sig också långt utanför Europa. Vi bör framöver räkna med fortsatta behov av militära insatser i Irak, Afghanistan och på en rad platser i Afrika. Att

militära maktmedel krävs såväl för konfliktlösning som för att möjliggöra återuppbyggnad av sargade länder är uppenbart. Behoven av aktiva bidrag till de internationella insatserna kommer under överskådlig tid att vara dimensionerande för kraven på Försvarsmaktens omedelbara insatsförmåga.

Att alltid kunna hävda det egna territoriet är principiellt en självklar och grundläggande uppgift för en suverän nationalstat. Situationen i vårt närområde präglas emellertid nu av en stabilitet byggd bland annat på samarbete och integration i Europeiska Unionen och på utvecklingen i Ryssland. Detta innebär att det idag är svårt att teckna en tydlig militär hotbild mot svenskt territorium. De krav som i dagsläget ställs på vår egen förmåga att hävda den territoriella integriteten är därför i realiteten små.

Det finns emellertid - som bland annat understryks i den europeiska säkerhetsstrategin - mycket påtagliga hot som utgår från storskalig terrorism och spridning av massförstörelsevapen. Det är hot som definitivt inte kan negligeras. För mig framstår det som alldeles klart att det kommer att krävas beredskap att kunna utnyttja även militära maktmedel för att möta den typen av hot och handlingar.

Dessa hot får en särskild tyngd genom det moderna och komplexa samhällets sårbarhet. Energi- och kommunikationssystem är välkända funktioner med hög sårbarhet. Men det finns också en lång rad grundläggande försörjningssystem som kan lamslås av målinriktade terror- eller sabotagehandlingar. Vi måste ha maktmedel som säkerställer att vi kan ge dessa funktioner rimligt skydd och säkerhet även under fredsförhållanden och på lägre konfliktnivåer, i de flesta fall i nära samarbete med andra länder.

Försvarsmakten bör därmed som sitt främsta närtidsfokus ha att anpassa och öka sin förmåga att bidra till internationell krishantering. Vår strävan måste vara att skapa sådan operativ förmåga att det som är ändamålsenligt internationellt också kan stödja det nationella försvaret. Vi får alltså inte bygga **ett** försvar för hemmafronten och **ett annat** för de internationella uppgifterna.

Jämsides med de omedelbara uppgifterna måste vi bibehålla ett långsiktigt fokus som syftar till en förmåga till att förstå och utvecklas mot morgondagens militära verklighet.

Nätverksutvecklingen är en viktig del i detta. För det krävs i framtiden en kompetensbredd

som måste baseras på internationellt samarbete. Det gäller såväl operativt som industriellt. Vår kompetens måste också vidmakthållas och testas under realistiska förhållanden. Vi måste därför skapa förband och försökssystem vars förmåga inte nödvändigtvis behövs eller efterfrågas i det korta tidsperspektivet. Deras roll är i stället att stärka vår beredskap för att hantera det oförutsägbara. Vindarna kan vända och vi måste ha en militär kompetens och grundförmåga som gör det möjligt att efterhand utveckla efterfrågad operativ förmåga. Att börja från ruta noll tar alltför lång tid.

Jag kommer den 27 februari att till regeringen lämna ett detaljerat underlag för den fortsatta beredningsprocessen inför höstens riksdagsbeslut om Försvarmaktens utveckling under perioden 2005-2007. Beredningsarbetet inom Högkvarteret är nu mitt i en intensiv fas. Jag väljer därför här att inte kommentera de konkreta detaljerna.

Försvarmaktens underlag kommer med nödvändighet att vara styrt och begränsat av de förutsättningar som regeringen tidigare givit.

Vi står inför en rad mycket svåra vägval i den fortsatta processen. De tillgängliga resurserna räcker inte till allt vi vill.

- Insatsförmåga idag måste vägas mot långsiktig kompetens och materiell utveckling.
- Internationell insatsförmåga måste vägas mot omfattningen av vår förmåga att hävda territoriets integritet.
- Bibehållande av långsiktig industriell utvecklingsförmåga måste vägas mot produktionsnivå i närtid.
- Traditionell personalförsörjning – såväl vad gäller officerare som värnpliktiga – måste vägas mot höjda ambitioner inom det internationella området.
- Bredd vad gäller funktioner måste vägas mot rimlig kvalitet.

Det ekonomiska utrymmet under beslutsperioden är inom de ramar som nu diskuteras överintecknat genom tidigare beslut. I kombination med övriga styrande parametrar ger det Försvarmakten mycket begränsat rörelseutrymme för att finna konstruktiva framåtsyftande handlingsvägar.

Min slutsats är att de politiska mandat som hittills har givits för Försvarens underlagsarbete är alltför begränsande. Försvarens behöver vidgade mandat att vidta de nödvändiga förändringarna. Det kommer att krävas en fortsatt nära och konstruktiv dialog mellan Försvarens och den politiska nivån för att definiera en långsiktigt hållbar utveckling. Det handlar inte minst om att klara ut vilka ställningstaganden som måste ske nu och vilka som kan vänta. Det är en dialog som redan inletts, men som än tydligare kan definieras när vi om en dryg månad är klara med vårt underlag.

Inom ett antal områden behöver Försvarens få mandat att göra genomgripande förändringar. **Ingen skall tro att det går att möta den förändrade omvärlden utan att ge upp gamla regelverk och metoder.**

- Försvarens måste utreda och föreslå ett i grunden förändrat personalförsörjningssystem. Det går inte längre att fortsätta att lappa på dagens system som skapades för det tidigare invasionsförsvaret. Personalkostnaderna är den enskilt största utgiftsposten. Vi behöver större frihet och större förmåga att möta de krav som det flexibla insatsförsvaret och de internationella uppgifterna ställer. Våra internationella ambitioner förutsätter nya regler som omfattar alla personalkategorier inklusive värnpliktiga. De ökande beredskapskraven förstärker behovet av grundläggande reformer. Våra nordiska grannländer erbjuder intressanta idéer, där en avgörande skillnad är att samtliga dessa har **tidsbegränsade** anställningsformer för den militära personalen som en grundläggande komponent i sina system.
- Den allmänna värnplikten skall behållas och dess omfattning bör styras av de kvantitativa och kvalitativa kraven. En större andel av våra utbildade värnpliktiga måste i framtiden utnyttjas i de internationella insatserna. Vid urvalet av värnpliktiga bör villigheten att på sikt kontraktera sig för utlandstjänstgöring beaktas. Vår värnpliktsutbildade personal har i en internationell jämförelse presterat utmärkta resultat i de typer av utlandsmissioner vi deltagit i. Ett problem är emellertid att i nuvarande system möta kraven på tillgänglighet och beredskap i plötsliga och militärt mer krävande insatser.
- Materieförsörjningen kräver omedelbara åtgärder. Det ekonomiska utrymmet för materiell förnyelse är under de närmaste åren nära nog fullständigt intecknat av beställningar som gjorts utifrån tidigare beslut och planering. Försvarens och industrin måste nu utveckla nya synsätt som skapar utrymme för satsningar på

framtidssinriktad utveckling och på framtida kompetens. De exakta formerna för detta kan variera. Gemensamt är dock att utrymme kan skapas genom att en del av nu planerad och beställd materiel utgår eller senareläggs. Även om min primära utgångspunkt är Försvarsmaktens intresse att säkra långsiktig förnyelse och kompetens, uppfattar jag att ett motsvarande intresse för framtidssatsningar också bör finnas hos industrin.

- Försvarsmaktens ominriktning medför ofrånkomligen en minskad organisationsvolym. Det får effekter på en rad områden som ligger utanför Försvarsmaktens ansvar. Vi kommer att presentera en strikt rationell plan med spårbarhet till Försvarsmaktens övergripande uppgifter. Konsekvenser för försvarsindustri, regionalpolitik och sysselsättning måste givetvis beaktas i sitt bredare politiska sammanhang. De kostnader som inte tydligt kan relateras till efterfrågad försvarseffekt skall kunna särskiljas.

Dessa fyra exempel på nödvändiga, strukturella förändringar illustrerar svårigheterna att om en månad presentera en färdig plan som på ett balanserat sätt kan tillgodose de givna politiska målen. Insikten om behovet av en omfattande ominriktning av Försvarsmakten är stor, men arbetet måste få ske strukturerat och med flera grepp där det kommer att krävas ett starkt politiskt engagemang och stöd.

De åtgärder som krävs är genomgripande. För att nå full effekt krävs samlade och mer långsiktigt inriktade politiska åtaganden än vad som hittills diskuterats.

Till sist: I förändringsarbetet finns det två grundbultar jag aldrig kan tänka mig att ge avkall på. Nyrekrytering och nyutveckling bildar en absolut nödvändig bas för vår förmåga att möta framtidens utmaningar.

HÅKAN SYRÉN

Överbefälhavare